
Kyrkomötet

Läronämndens yttrande 2009:12y

Vigsel och äktenskap

Läronämndens yttrande över Kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 samt motionerna 2009:26, 2009:27, 2009:28, 2009:34, 2009:39, 2009:40, 2009:44, 2009:50, 2009:72 och 2009:95.

Läronämnden framhåller att den grundläggande frågeställningen om samkönad samlevnad har behandlats under mycket lång tid. Detta yttrande går tillbaka på en diskussion som förts i Svenska kyrkan under mer än femtio år och som Läronämnden många gånger tidigare deltagit i. (Se Ln 1995:18, Ln 1997:10, Ln 2000:11, Ln 2001:2y, Ln 2003:15y, Ln 2005:10y, Ln 2006:7y, Ln 2007:1y, Ln 2007:6y).

Svenska kyrkan har genom tidigare fattade beslut värnat samkönade pars möjlighet att offentligt ingå en livslång relation, men kyrkomötesbeslutet från 2005 kan inte längre följas, eftersom partnerskap inte längre kan ingås.

Från och med 1 maj 2009 finns det bara en form för samkönade par att ingå en juridiskt giltig form av samlevnad, nämligen det som nu benämns äktenskap. Präster i Svenska kyrkan har vigselrätt i en övergångstid fram till 1 maj 2010. Ställningstagande till huruvida Svenska kyrkan önskar behålla vigselrätten för sina präster måste tas vid höstens kyrkomöte, annars upphör den. När det gäller vigselrätten har Läronämnden tidigare sagt att det ur läromässig synvinkel är möjligt att både behålla den och att avsäga sig den (Ln 2007:1y, jfr motionerna 2009:27, 39, 40, 44, 72).

Tidspressen har ställt exceptionella krav på kyrkans beslutsprocess. Läronämnden konstaterar att detta avspeglas i Kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 med bilagor. Dock kommer såväl förankringsarbetet som arbetet med kyrkoordningen och Kyrkohandboken att fortsätta.

Ur perspektivet kyrkans lärobildningsprocess hade det varit önskvärt att församlingarna varit delaktiga i högre grad och den dubbla ansvarslinjen kunnat komma till tydligt uttryck. Biskopsmötets och Läronämndens synpunkter och överväganden borde ha kunnat utnyttjas bättre. Vidare hade en mer djupgående ekumenisk konsultationsprocess kunnat genomföras i bilaterala kontakter, med internationella partners och inom Sveriges kristna råd, vilket också det hade varit bättre (jfr motionerna 2009:26, 28, 95).

Läronämnden ser ett bejakande av samkönade äktenskap som centralt i Kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2009:6 om vigsel och äktenskap. Läronämnden har, som framgår av det följande, ingenting att invända mot detta. Läronämnden har alltså en annan uppfattning än den som framkommer i motion 2009:50. Den i skrivelsen föreslagna ordningen för vigselgudstjänst kan antagas. Det finns inte heller några läromässiga hinder för att anta den förändring av inledningstexten till kyrkoordningens kapitel 23 som föreslås i skrivelsen.

Som nämnden tidigare betonat (Ln 1995:18) finns det i samhällen världen över, i den världsvida kristenheten och därmed också i Sverige och i vår kyrka, olika uppfattningar om det teologiskt riktiga i att bejaka samkönade relationer. Läronämnden har understrukt att frågorna är både centralt teologiska och personligt engagerande. Eftersom de berör många människors liv och identitet måste de behandlas med en kombination av klargörande analys och inlevelsefull

omsorg (jfr Ln 1995:18). Läronämnden vill med detta yttrande bidra till detta pågående samtal.

Läronämnden har konstaterat att det nu i vårt samhälle har blivit möjligt för par av samma kön att under etablerade juridiska former leva offentligt tillsammans. I detta kan kyrkan återfinna äktenskapets kännetecken: kärlek, intimitet, sexuell gemenskap, livslång trohet och ansvar.

Det faktum att riksdagen den 1 maj 2009 infört en könsneutral äktenskapslagstiftning aktualiserar frågan om förhållandet mellan kyrka och stat i luthersk tradition. Inom denna tradition har vi ett stort förtroende för staten, motiverat med att Gud verkar även genom de världsliga ordningarna. Detta innebär dock inte att kyrkan okritiskt ska bejaka alla samhällsliga ordningar. I ett mångkulturellt samhälle innebär det också att kyrkan inte kan förvänta sig att samhället självklart inrättas efter kyrkliga önskemål. Svenska kyrkan måste ständigt på nytt i varje situation självständigt förhålla sig till den aktuella lagstiftningen och aktivt utforma sitt eget handlande i förhållande till denna (jfr motion 2009:34 och 95). Äktenskapets former och konkreta tillämpningar kan variera och i varje tid bör det prövas om dessa är förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Läronämnden konstaterar att det har skett en utveckling av Svenska kyrkans syn på homosexuella relationer. Det tillhör de etiska frågornas karaktär att de måste bearbetas i varje ny situation, eftersom etiken vägleder våra handlingar i en konkret verklighet. I detta sker alltid ett samspel mellan samhällsliga förhållanden och kyrkans teologiska reflektion.

Med Biskopsbrevet 1951 tog kyrkan avstånd från kriminaliseringen av homosexuella handlingar och förstod i stället homosexualiteten i medicinska termer. Kyrkan har senare tagit avstånd från diskriminering och marginalisering av homosexuella personer och par. 1995 bejakade kyrkan homosexuella relationer och 2005 bejakades välsignelse av partnerskap. Nu har kyrkan till följd av den ändrade lagstiftningen, som bland annat innebär att partnerskap inte längre kan ingås, att ta ställning till frågan om äktenskap för samkönade par. I denna situation är vi inte neutrala, eftersom vi tidigare bejaktat homosexuellt partnerskap och förklarat det förenligt med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära att välsigna samkönade relationer. Frågan vi ställs inför nu blir: hur bejakas samkönade relationer på bästa sätt under de nya förutsättningarna?

Liksom vid tidigare tillfällen då den rättsliga regleringen av samkönade relationer föranlett kyrkan att göra en teologisk bedömning av förändringens konsekvenser, så görs även nu olika bedömningar av huruvida samkönade äktenskap överensstämmer med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. En del deltagare i samtalet menar att frågan innebär ett nytt läge i förhållande till välsignelse av partnerskap, andra inte. Läronämnden har tidigare yttrat sig positivt om partnerskap, men förutsatt att nya rättsliga regleringar kan kräva omprövningar. I sitt yttrande 2003:15y säger nämnden ”i en situation där lagstiftaren förordar obligatoriskt civiläktenskap och/eller könsneutral äktenskapslagstiftning ... ändras förutsättningarna för kyrkans pågående reflektion och samtal på ett sätt som bör beaktas.” Det är i denna situation vi nu befinner oss och en fördjupad reflektion är således nödvändig.

Läronämnden identifierade i sitt yttrande Ln 2005:10y ett antal frågor som behöver bearbetas. Till dessa hörde skapelseteologin i allmänhet och föreställningar om könskomplementaritet i synnerhet, det vill säga frågan om på vilket sätt tron att människan är skapad till man och kvinna relaterar till äktenskapets innebörd. Läronämnden finner det därför angeläget att återvända till dessa frågor.

Skapelseteologiskt kan man argumentera dels utifrån skapelsen sådan den möter oss genom våra erfarenheter, dels utifrån den bibliska uppenbarelsen. Läronämnden finner det angeläget att framhålla att kristen etik grundad på erfarenhetsargument samtidigt alltid skapas i dialog med den bibliska uppenbarelsen. I diskussionen om kyrkans syn på samkönade äktenskap har skapelseargument som hänvisar till vår erfarenhet framför allt handlat om förhållandet mellan samkönade par och barnens plats i äktenskapet. Enkelt uttryckt har äktenskapet en nära koppling till föreställningar om mamma-pappa-barn. Skapelseargument av det andra slaget har framför allt gällt könskomplementariteten, det vill säga vad det innebär att Gud, enligt skapelseberättelsen, skapat oss till man och kvinna och att de två ska bli ett.

Vilken roll spelar då barnen i den kristna äktenskapssynen? Läronämnden konstaterar att det i vår kyrka, liksom i många andra, inte har ansetts konstituerande för äktenskapet att paret får eller har möjlighet att få barn. Förmågan till biologisk barnalstring har inte varit ett villkor för äktenskapet. Samkönade äktenskap strider därför i detta avseende inte mot Svenska kyrkans äktenskapsuppfattning. Tvärtom har kyrkan anledning att ta på allvar att många homosexuella par önskar bilda familj, men att de motarbetats av både kyrka och samhälle att göra just detta.

När det gäller den skapelseförankrade könskomplementariteten kan Läronämnden konstatera att den behöver belysas och nyanseras. Den bekräftar en grundläggande mänsklig erfarenhet av den kraft och glädje som finns i den heterosexuella kärleken. Men när detta är sagt behöver mer sägas. Skapelsen är mångfaldig. Vi skapas inte bara som män och kvinnor, utan även med olika egenskaper och drivkrafter. Vi relaterar inte till varandra endast som "hand och handske" eller som föreningar av motsatser som stark och svag eller aktiv och passiv. Den mänskliga och kyrkliga gemenskapen är som kroppsdelar som tack vare sin olikhet bildar en helhet. Individuella olikheter är större än olikheter mellan kvinnor och män som grupper. Läronämnden vill därför inte ensidigt eller oproblematiserat framhålla könskomplementaritetens värde för äktenskapet, utan vill betona personkomplementariteten. Det är två personers val av varandra som unik livspartner som är centralt för äktenskapet. Personkomplementariteten är inte beroende av kön. Därför kan samkönade äktenskap också i detta avseende bejakas ur läromässig synvinkel.

I debatten betonas ibland sambandet mellan könskomplementariteten och värnandet om barnen i äktenskapet. Läronämnden konstaterar att vi vet att de människor som finns i ett litet barns närhet betyder mycket. Omtänksamma och kärleksfulla personer betyder mer för barn än ord kan uttrycka. I aktuell psykologisk, sociologisk och medicinsk forskning framhålls ofta att det inte är nödvändigt att dessa personer måste vara just en man och en kvinna. Det bör även påpekas att föreställningen om två distinkta kön faktiskt inte är så gammal som vi ofta tror; i västerlandet uppkommer den egentligen först i moderniteten. I antiken uppfattades människor som mer eller mindre "manliga", det vill säga, som mer eller mindre perfekta.

Det goda äktenskapet avbildar och uttrycker Guds kärlek och nåd. I intimiteten är vår sårbarhet blottad. Detta gör oss sköra och beroende av kärleken. Det gör oss också starka i vissheten om att det finns en kraft som beskyddar oss när vi är som mest ömtåliga. Det finns en risk att den sexuella intimiteten avskärmats från vår syn på såväl andra mänskliga relationer som vår relation till Gud. I äktenskapet finns möjligheten till en djup insikt om allas vår sårbarhet och yttersta beroende av Guds kärlek och människors omsorg. Detta begränsas inte till heterosexuella relationer, utan är även möjligt i samkönade äktenskap.

Läronämnden kan alltså konstatera att det är möjligt att acceptera samkönade äktenskap. Detta innebär en förändring som kan förstås på olika sätt. Äktenskapsbegreppet har inte haft ett statiskt innehåll genom historien. Däremot har det framställts så i olika tider och sammanhang. Det är ett memento att äktenskapet tillsammans med till exempel ras, folk och börd ansetts vara oföränderliga eller fasta skapelsegivna ordningar. Läronämnden vill därför understryka vikten av pågående reflektion i samlevnadsfrågor. Det är emellertid viktigt att denna pågående reflektion inte hindrar kyrkan från att fatta konkreta beslut. Samtidigt finns det en risk att kyrkan i sin vigselordning implicit förutsätter att den äktenskapsform vi har just i vår tid är just den Gud vill ha. I det fortsatta arbetet med Kyrkohandboken eller i sådant arbete som föreslås i motioner bör detta beaktas. Den lösning som föreslås i motion 2009:95 möter inga läromässiga hinder.

I all kristen argumentation i angelägna frågor spelar givetvis Bibelns texter en viktig roll. I hela det bibliska materialet finns förvånande få texter som handlar om samkönade relationer i jämförelse med det stora antalet texter om andra mänskliga relationer såsom mellan fattiga och rika, slavar och herrar. I evangelierna diskuteras inte frågan överhuvud; i den nytestamentliga brevlitteraturen finns ett fåtal ställen, likaså i Gamla testamentets texter. Det finns i detta sammanhang flera aspekter att belysa: För det första måste vi reflektera över att detta ämne är så perifert i det bibliska materialet. Teologiska kommittén skriver om Markus 10 med parallell i Matteus 19:

Jesu ord om äktenskapet mellan man och kvinna behöver med andra ord inte stänga dörren för en trofast äktenskaplig relation mellan människor av samma kön. Hans ord ger oss ingen tydlig angivelse beträffande äktenskapets innebörd i andra relationer än dem som var aktuella när Jesus uttalade sina ord om äktenskapet för snart två tusen år sedan. (KsSkr 2009:6 s. 58)

För det andra måste det påpekas att de olika texterna alltid måste tolkas i ljuset av varandra och övergripande bibliska perspektiv. Vilka tolkningsnycklar använder vi när vi läser bibeltexter nedtecknade under kanske så lång tid som ett millennium? Det är väsentligt att inte enskilda texter läses isolerade från kontext och från sin samtid. (Se även Ln 2005:10y samt KsSkr 2005:9.)

För det tredje behöver Bibelns etiska texter ställas i relation till Bibelns etiska centrum, kärleksbudet. Paulus, synoptikerna och Johannes är alla ense om dess överordnade ställning över alla andra bud. Det gäller därför att bedöma om samkönade äktenskap är till nytta eller skada för människor snarare än att, till exempel med hänvisning till enskilda ords etymologi, försöka fastställa innebörden i delvis dunkla bibeltexter.

Läronämnden menar att det sagda har betydelse för det ekumeniska samtalet om äktenskapet. Samtidigt som de ekumeniska relationerna hjälper oss att värna vår identitet som kyrka, hjälper de oss också i det gemensamma sökandet efter att uttrycka tro i vår tid. Den ekumeniska mångfalden är stor framför allt inom, men också mellan, kyrkorna i frågan om homosexuella relationer. Läronämnden vill understryka det som framhålls i bilaga 3 till Kyrkostyrelsens skrivelse från Teologiska kommittén:

Att ge stöd åt en grupp som är eftersatt både i samhället och i kyrkan är emellertid [också] mycket angeläget. Fortsatt dialog och samarbete är väsentligt både för ekumenikens skull och för homosexuella personers skull.

Läronämnden menar alltså att Kyrkostyrelsens skrivelse kan bejakas med bibehållet ekumeniskt engagemang. Kyrkostyrelsens förslag är inte uttryck för ekumenisk okänslighet, utan för Svenska kyrkans allvarliga prövning av vad som

är Guds vilja i vår situation. Den ekumeniska dialogen rymmer åsiktsskillnader. Etiska ställningstaganden är inte med nödvändighet kyrkoskiljande.

Ln 2009:12y

Läronämnden vill avslutningsvis konstatera att Svenska kyrkan även fortsättningsvis rymmer olika uppfattningar i frågan om huruvida samkönade äktenskap är förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Även om nämnden för sin del inte ser läromässiga hinder att bejaka Kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2009:6 kan beslut om detta sannolikt inte fattas i total enighet. Läronämnden vill därför påminna om vad som sades när frågan om homosexuell samlevnad var föremål för en längre behandling i nämnden (Ln 1995:18):

I en kyrka är den yttersta frågan inte vem som tycks få rätt eller vem som vinner debatten utan om kärleken har tagit sin plats i varje enskilds hjärta. Därför kan i denna fråga följas det gamla teologiska rådet: i det nödvändiga enighet, i det som låter sig diskuteras frihet, i allt kärlek.

Uppsala den 19 augusti 2009

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Lind, biskop Erik Aurelius, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Sven Thidevall, biskop Antje Jackelén, biskop Carl Axel Aurelius, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tony Guldbrandzén, biskop Hans Stiglund, biskop Caroline Krook, Kajsa Ahlstrand, Edgar Almén, Curt Forsbring, Karin Johannessson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Reservation 1

Om kyrkans roll i ett mångkulturellt samhälle

Av teologiska, pastoral och ekumeniska skäl reserverar vi oss mot att Svenska kyrkan även i fortsättningen skall förrätta vigslar med juridisk giltighet på statens uppdrag.

Riksdagen har fattat beslut om en könsneutral äktenskapslagstiftning utan att ta hänsyn till Svenska kyrkans remissvar (eller remissvaren från något av de andra 38 trossamfundet med statligt vigseluppdrag). Det har ställt Svenska kyrkan inför uppgiften att i all hast tänka igenom sin syn på äktenskapet givet den nya lagstiftningen. Frågan är omfattande och rör det som kyrkoordningen talar om som Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Den rör således det som varje präst vid sin vigning lovat att hålla fast vid och efterleva.

I den heliga Skrift, vår kyrkas bekännelseskriterier och vår nu gällande kyrkohandbok framställs äktenskapet som en av Gud redan i skapelsen given ordning för föreningen mellan man och kvinna. Om man vill säga något mer eller något annat om äktenskapet, krävs således goda teologiska skäl.

Ett arbete har under stor tidspress påbörjats. Det är emellertid enligt min mening långt ifrån fullbordat. Det har hitintills inte heller skett på ett ekumeniskt och inomkyrkligt ansvarsfullt sätt. Det ekumeniska samråd som vi är förpliktade till har endast kunnat ske i begränsad utsträckning. Vidare kunde församlingarna inte höras i den remiss som skickades ut, vilket är anmärkningsvärt med tanke på att det ju är där som vigslar förrättas.

I Teologiska kommitténs text, som tagits fram på kortast tänkbara tid och som bifogats Kyrkostyrelsens skrivelse, görs ett försök att omdefiniera eller utvidga äktenskapsbegreppet, så att det kan inkludera även samkönade par. I stället för det sedvanliga man – kvinna talas här om ”persongemenskap”. Tankegången är intressant, men skulle naturligtvis behöva utvecklas vidare för att övertyga. Persongemenskaper kan ju vara av olika slag och variera med avseende på antal, kön, ålder och släktskap. De behöver inte inskränkas till tvåsamhet.

Det tidigare beslutet i Kyrkomötet om välsignelse av ingånget partnerskap skulle kunna tas till intäkt för att en utvidgning av äktenskapsbegreppet ändå är möjlig. Detta beslut fattades emellertid mot bakgrund av att lagstiftningen då räknade med två olika institut, äktenskap och partnerskap. Den breda uppslutningen kring ett bejakande av välsignelse över ingånget partnerskap motiverades inte minst av viljan att stödja trofasta relationer i en tid av utbredd ansvarslös sexualitet bland såväl heterosexuella som homosexuella. Beslutet motiverades däremot inte av en förändrad äktenskapssyn.

Här befinner vi oss nu. Risken är överhängande att kyrkomötet, på grund av den tidspress som riksdagsbeslutet åstadkommit, fattar beslut om en ny ordning vars teologiska begrundning därefter återstår att åstadkomma.

Ett annat, avstressat, ekumeniskt och inomkyrkligt ansvarsfullt arbetssätt är fortfarande möjligt. Det infinner sig, om Svenska kyrkan avstår från den juridiska delen av äktenskapets ingående och överlåter den på staten. Vi skulle då få en situation som liknar andra länder med könsneutral äktenskapslagstiftning. Kyrkorna har ingen vigselrätt, utan den rättsliga regleringen sköts av staten. Läronämnden har tidigare sagt, att det ur läromässig synvinkel är möjligt att både behålla vigseluppdraget och avsäga sig det. Att båda förhållningssätten är möjliga betyder inte att de alltid är lika bra. Läromässigt och pastoralt finns det goda skäl för att idag förorda att Svenska kyrkan avstår från vigseluppdraget:

För det första skulle vi ge oss själva tid att teologiskt arbeta med äktenskapet med sikte på den nya kyrkohandboken och under processens gång samråda med andra kyrkor, inte minst dem med vilka vi har ingått avtal. Vi skulle också få möjlighet att höra församlingarna. Svenska kyrkan kan under denna tid fortsätta att ta emot samkönade par och välsigna dem på motsvarande sätt som nu sker, när vi tar emot och välsignar dem som ingått registrerat partnerskap.

För det andra skulle en sådan ordning, där den civilrättsliga registreringen föregår den religiösa riten, tydliggöra den för vår tradition naturliga roll- och ansvarsfördelningen mellan stat och kyrka som ligger i distinktionen mellan andligt och världsligt regemente. Kyrkan skulle stå fri gentemot staten och därmed lättare kunna upprätthålla också den kritiska funktion som ligger i regementsläran, när den förstås rätt. I detta sammanhang är det värt att lyfta fram Ungdomsstyrelsens senaste rapport, Gift mot sin vilja, som bland annat påtalar klara brister i såväl Kammarkollegiets tillsyn som trossamfundens fullgörande av sin myndighetsutövning.

För det tredje är en sådan ordning naturlig i mångreligiösa och mångkulturella samhällen, där det finns många olika äktenskapssyner och äktenskapsseder. Staten klargör vad som gäller på äktenskapets område och tar sitt ansvar för äktenskapets ingående och för dess upplösande. För staten gäller det därvidlag, att framför allt skydda den svagare parten. Det gör staten genom att värna offentlighet och frivillighet och motverka arrangerade äktenskap, tvångsäktenskap, barnäktenskap och äktenskap genom fullmakt.

För det fjärde skulle vi undvika vissa specifika inomkyrkliga problem, som annars kommer att uppstå. Vi behöver ingen lagstiftning med undantagsparagrafer om väjningsrätt av det slag som den statlige utredaren

föreslagit och en uppdelning av prästerskapet i präster med eller utan statligt vigseluppdrag.

Ln 2009:12y

Vår slutsats av ovanstående blir att Kyrkomötet, av teologiska, ekumeniska och pastorala skäl, inte nu ska fatta beslut enligt Kyrkostyrelsens förslag.

Carl Axel Aurelius

Curt Forsbring

Esbjörn Hagberg

Karin Johannesson

Ragnar Persenius

Hans Stiglund

Reservation 2

Angående äktenskapssynen

Ett beslut att göra det möjligt för par av samma kön att ingå äktenskap enligt kyrkans ordning genom förändring av äktenskapsbegreppet med konsekvensändringar i Kyrkohandbokens ordning för vigselgudstjänst innebär ett avgörande teologiskt ställningstagande. Ett sådant beslut handlar alltså om mer än att enbart utvidga äktenskapsbegreppet. Det innebär att Svenska kyrkan för sin del antar en ny äktenskapssyn. Hållbara teologiska skäl för den föreslagna förändringen redovisas inte enligt vår uppfattning i Kyrkostyrelsens skrivelse och läronämndens yttrande. Med starkt teologiskt stöd i Bibeln och vår kyrkas bekännelsetradition hävdar vi därför att äktenskapet inte kan definieras utan hänsyn till kontrahenternas kön. Förslagen i Kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 måste därför avvisas.

Gud är i sitt innersta väsen relation och människan som skapad till Guds avbild är skapad till relation med Gud, medmänniskan och hela skapelsen. Människans sökande efter relation gestaltas i många olika former.

Människan är som skapad till Guds avbild också skapad till man och kvinna. Äktenskapet innebär en förening av mannen och kvinnan. De blir ett och det är det grundläggande. Till det kommer som en konsekvens – men inte förutsättning - uppgiften när det gäller skapelsens fortbestånd. Utan förening av manligt och kvinnligt kan inte liv födas. Det synliggörs i äktenskapet. Det betyder inte att barnlösa äktenskap är mindre värda eller en nedvärdering av andra relationer eller av ensamstående. Ur ett bibliskt förankrat skapelseteologiskt perspektiv kan dessutom fler livsförbund än dem vi idag benämner äktenskap betraktas som äktenskap. Det gäller många par som lever som sambo i livslång kärlek och trohet. Kyrkans skapelseteologi är inte beroende av vad staten beslutar om äktenskapet.

Skapelsen är inte enhetlig och det finns flera livsmönster i den. Goda teologiska skäl utifrån en kristen människosyn och etik har motiverat att Svenska kyrkan bejakar de homosexuella i kyrkan och stöder livslånga relationer mellan två personer av samma kön i en gemenskap som syftar till livslång kärlek och trohet. En konsekvens och ett uttryck för detta är att paret kan få del av kyrkans förbön och välsignelse. Men det bör ske på annat sätt än genom att en ny äktenskapssyn införs och gestaltas i en vigselgudstjänst för äktenskap.

Förslaget uttrycker en teologisk perspektivförskjutning i riktning mot att makarnas kärlek bär äktenskapet istället för att äktenskapet bär deras kärlek. Det svarar mot att äktenskapet i samhället alltmer ses som ett socialt kontrakt mellan två personer. Kriterierna för ett äktenskap bestäms främst av kontrahenternas behov, önskemål och beslut att välja samlevnadsform. Förslaget till ny inledningstext med dess betoning av den "kärlek som förverkligas i äktenskapet" och av att det konstitutiva för ett äktenskap är "de ömsesidiga löftena och ett

offentligt uttryckt samtycke” är uttryck för detta synsätt. De konstitutiva krav som här ställs på ett äktenskaps ingående är krav som kyrkan av sociala skäl ställt på samhällets lagstiftning, ursprungligen till skydd för kvinnan och barnen. Och därför regleras de i äktenskapsbalken. De är inte som framförs i Kyrkostyrelsens skrivelse att se som teologiska motiv för ett äktenskap i en evangelisk-luthersk kyrkotradition. Avgörande i denna är istället att äktenskapet hör till skapelsen som en grundläggande gemenskapsform. Teologiskt sett krävs därför mer än att ett par avger offentliga, ömsesidiga löften för att det ska bli ett äktenskap.

I förslaget till inledningstext i Kyrkoordningen och tillägg till Kyrkohandboken utmönstras genom ett förändrat ordval att det är nödvändigt att ett äktenskap ingås mellan en man och en kvinna. Förslaget ligger i linje med Teologiska kommitténs text, som bifogas Kyrkostyrelsens skrivelse, där ett försök görs att omdefiniera äktenskapet genom att använda det vaga begreppet ”persongemenskap” som alternativ till det sedvanliga man och kvinna i beskrivningen av äktenskapet. Men persongemenskaper kan vara av olika slag och behöver exempelvis inte inskränkas till tvåsamhet. Förslaget är inte tillräckligt teologiskt bearbetat, inte heller konsekvenserna av det.

Det teologiskt sett allvarligaste är att äktenskapet som uttryck för Guds skapelseavsikt enbart sägs gälla att människan är skapad till Guds avbild, inte att Gud skapat människan till man och kvinna. Vi menar att det finns ett grundläggande skapelsemönster som gestaltas i äktenskapet mellan man och kvinna. Gällande vigselordning börjar med att anknyta till Guds skapelse av människan - av mannen och kvinnan - och kopplar äktenskapet till Guds vilja: ”Äktenskapet är ett heligt förbund förordnat och välsignat av Gud, himmelens och jordens skapare.”

Äktenskapet är som framhålls i Kyrkostyrelsens skrivelse förvisso inget sakrament i evangelisk-luthersk tradition. Det kan självfallet inte vara ett sakrament, eftersom instiftelsen inte kan knytas till Kristus utan förankras bibelteologiskt i skapelsen. Men det betyder inte att det är mindre viktigt som uttryck för Guds vilja. Enligt samma evangelisk-lutherska tradition kan kyrkan inte lära och införa något som direkt strider mot Bibeln som översta norm i kyrkan. Och det sker nu. En mycket viktig tydningstext till den kristna uppfattningen om äktenskapet finns i Matteusevangeliets kapitel 19, där Jesus tillfrågas om sin syn på äktenskap, skilsmässa och omgifte. Att frågan gällde skilsmässa betyder inte att hans svar saknar generell relevans för synen på äktenskapet i skapelsen. Frågan ställs i ett samhälle där månggifte accepterades, eftersom alla förutsattes vara gifta. Jesus svar avslutas med att han framhåller att alla inte är ämnade för äktenskap, man kan leva som ogift. Men än viktigare är att han hänvisar till Guds grundläggande avsikt med skapelsen, ”att Skaparen från början gjorde dem till man och kvinna” och att de ska bli ett.

Vi har framhållit i denna reservation att föreningen av man och kvinna är det grundläggande i äktenskapet. Ansvar för barn är en konsekvens men inte en nödvändig förutsättning för ett äktenskap. Det är samtidigt viktigt att barnperspektivet, som Svenska kyrkan förbundit sig till i flera sammanhang, inte tappas bort. När detta perspektiv aktualiseras i Läronämndens yttrande framstår det som ytterst anmärkningsvärt att Läronämnden helt väljer att bortse ifrån, att det finns ett särskilt värde i barnets relation till sitt biologiska ursprung och möjligheten att växa upp i de relationer som hör till detta ursprung.

Ragnar Persenius

Curt Forsbring

Esbjörn Hagberg

Hans Stiglund

Avstyrkande av Kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6

Utgångspunkten för vårt ställningstagande till Kyrkostyrelsens skrivelse är att Svenska kyrkan har beslutat att ta emot och välsigna samkönade par, och att vi vill fortsätta göra så.

Kyrkomötet beslöt 2005 att ta emot och välsigna samkönade par. Det skedde genom att uppdra åt Kyrkostyrelsen att utfärda en ordning för välsignelse över registrerat partnerskap. Kyrkostyrelsen fastställde en sådan ordning 2006. Beslutet och ordningen utgick från partnerskapet. Något ställningstagande för samkönat äktenskap gjordes inte.

Eftersom staten nu för sin del fattat beslut om samkönade äktenskap behöver vi som kyrka söka sätt att ta emot och välsigna samkönade par också utifrån de nya förutsättningarna.

Under diskussionerna om hur detta bäst ska ske har det presenterats ett flertal förslag. Förslagen behöver granskas och förankras, vi ska kunna leva med beslutet under mycket lång tid. Ett beslut i frågan behöver också föregås av en noggrann läromässig prövning. Enligt vår mening återstår denna granskning, prövning och förankring till väsentliga delar fortfarande att göra.

Äktenskapet har från början varit en del av den kristna kyrkans tro, bekännelse och lära. Det är visserligen inte en fråga som rör människans frälsning, men äktenskapet hör ändå till de områden inom läran som haft betydelse som en del av kyrkans förståelse av livet som människa och kristen. Så är fallet även i Svenska kyrkan. I den lutherska traditionen beskrivs äktenskap och familj, tillsammans med det dagliga arbetet, som Guds sätt att kalla oss människor till tjänst åt nästan. Kyrkans syn på äktenskapet uttrycks i vigselgudstjänsten, i katekeser och andra läroframställningar.

Kyrkostyrelsen föreslår nu Kyrkomötet att införa ett könsneutralt äktenskapsbegrepp. Syftet med förslaget är att en kvinna ska kunna ingå och leva i äktenskap med en kvinna och en man med en man. Förslaget innebär att äktenskapet görs könsneutralt för alla, även äktenskapet mellan kvinna och man. Det skulle innebära att Svenska kyrkan på egen hand inför en äktenskapssyn som ingen motsvarande kyrka i världen har antagit.

En lärobildningsprocess behöver inkludera teologiska samtal och förankring, både inom Svenska kyrkan och i de kyrkogemenskaper som vi förpliktat oss till. Hur en sådan process utformas påverkar både de beslut i lärofrågor som fattas och receptionen av dem, i Svenska kyrkan och i de kyrkogemenskaper som vi ingår i.

Frågan nu gäller alltså inte om Svenska kyrkan ska ta emot och välsigna samkönade par eller ej, eftersom ställningstagandet i den frågan redan är gjort. Frågan är inte heller om det finns skäl för ett förändrat äktenskapsbegrepp. Det finns sådana skäl, liksom det finns skäl emot. Frågan är istället om argumenten har kunnat prövas och vägas mot varandra, i vår kyrka och tillsammans med våra systerkyrkor, i en rimlig lärobildningsprocess. Med andra ord: Kan Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära förändras utifrån det underlag som Kyrkostyrelsen presenterar för Kyrkomötet? Först om den frågan kan besvaras jakande är det möjligt att gå vidare till enskilda innehållsfrågor.

1. Förslaget har lagts, trots att lärofrågan inte har varit föremål för vad som måste anses vara erforderlig teologisk prövning av argument för och emot en förändring. Förutsättningarna för ett väl underbyggt beslut och en lyckad receptionsprocess efter beslutet måste därför bedömas vara otillräckliga.

Kyrkostyrelsen valde i januari 2009 att presentera endast ett alternativ till förändring. Detta alternativ skiljer sig från vad Svenska kyrkan och Kyrkostyrelsen senast i december 2007 sagt om äktenskapet.

Kyrkostyrelsens förslag har skickats ut till en begränsad grupp remissinstanser med en remisstid på endast tre månader. Andra tillvägagångssätt var möjliga, men Kyrkostyrelsen valde bort dem.

Under dessa tre månader skulle tanken att förändra Svenska kyrkans äktenskapssyn för första gången prövas av Svenska kyrkan med sikte på beslut. Förutsättningarna för bred förankring och öppna samtal kring lärofrågan blir inte rimliga under sådana förhållanden. Det finns uttalade skäl för ett förändrat äktenskapsbegrepp. Det finns givetvis också skäl emot. Men argumenten har inte kunnat prövas och vägas mot varandra på det noggranna och öppna sätt som en läroförändring fordrar.

2. Församlingen definieras i kyrkoordningen som kyrkans primära enhet. En lärofrågas förankring och reception handlar därför inte minst om att församlingarna är delaktiga i processen. Så har inte varit fallet. Församlingarna har inte tillfrågats, vilket är otillfredsställande.

3. Karaktäristiskt för vår kyrka är den dubbla eller gemensamma ansvarslinjen. I denna fråga har emellertid ämbetslinjen inte gjorts delaktig. Detta hade kunnat göras på olika sätt. Ett exempel är föreskriften i Kyrkoordningen att Biskopsmötet ska yttra sig innan Kyrkostyrelsen beslutar i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt. Sådana beslut har Kyrkostyrelsen i realiteten fattat. Något yttrande har dock inte begärts in från Biskopsmötet. Istället har Teologiska kommittén, utan formulerat uppdrag från Kyrkostyrelse eller Biskopsmöte, under stress tagit fram formuleringar som stöder Kyrkostyrelsens förslag. Men ämbetslinjen finns också företrädd till exempel i kyrkoråden. Inte heller de har tillfrågats. Detta är några exempel på att processen inte står i samklang med tanken på en gemensam ansvarslinje.

4. De förpliktande kyrkogemenskaperna som vi ingår i har visserligen informerats, men inte getts möjlighet att bidra till ett samtal i sakfrågorna. Ingen möjlighet har getts att pröva deras synpunkter. I första hand berörda är kyrkogemenskaperna med Svenska Missionskyrkan, Metodistkyrkan, Lutherska Världsförbundet, Borgågemenskapen och Evangeliska kyrkan i Tyskland. Bristen på dialog och gemensamt samtal är allvarlig och bryter enligt vår uppfattning mot andan i de ekumeniska avtal om kyrkogemenskap som vi ingått.

En lärobildningsprocess innehåller i sig läroaspekter. För att Svenska kyrkan ska ändra sin uppfattning i en lärofråga är det inte nog om en prövning rent formellt sett är korrekt. Det fordras också att beslutet har tillkommit på ett sätt som står i samklang med tron, bekännelsen och läran. Det bör till exempel innebära en bred förankring och öppen prövning av frågorna, under bön och i dialog med Skriften och bekännelsen.

Vi finner att bristerna i behandlingen av de frågor som aktualiseras i Kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2009:6 om Vigsel och äktenskap är så många och så allvarliga att skrivelsens förslag av läromässiga skäl måste avstyrkas. Lärobildningen i Svenska kyrkan ska inte gå till på detta sätt. Eftersom vi av läromässiga skäl avstyrker skrivelsen har det inte varit aktuellt att ta läromässig ställning till de enskilda förslagen i skrivelsen.

Det vi kallar äktenskap har gestaltats på olika sätt genom historien. På varje punkt som har varit viktig för kristna kyrkor finns det andra varianter. Det finns också skillnader mellan olika kyrkors äktenskapssyn. De olika kristna traditionerna drar dock i långa stycken åt samma håll. Det har funnits en långsiktig strävan att förstärka skyddet för den svagare parten, ofta kvinnan och framförallt barnen. Här kan det räcka med att erinra om kyrkans kamp i vår egen kultur mot äktenskapet som en affärsuppgörelse mellan två ätter. Betonandet av parets frivilliga samtycke blev i det sammanhanget viktigt, medan familjeöverhuvudets (faderns) samtycke fasades ut. Men också betoningen av troheten som en del av äktenskapet, äktenskapets livsvaraktighet samt äktenskapet som förening av två och inte fler människor är exempel på sådant som har påverkat hur äktenskapet gestaltats i kulturer som påverkats av kristendomen.

Fram till januari 2009 hade Svenska kyrkan som kyrka en enda uppfattning om innehållet i begreppet äktenskap. Denna äktenskapssyn förändrades inte när Svenska kyrkan tog de viktiga och avgörande stegen att erkänna och öppna upp för homosexuell kärlek, homosexuellt samliv och välsignelse av partnerskap.

Svenska kyrkan har aktivt arbetat med frågor kring homosexualitet och homosexuellas plats i kyrkan allt sedan 1970-talet. Holsten Fagerbergs utredning *De homosexuella och kyrkan* kom 1974. Den blev banbrytande genom att förorda att öppet homosexuella skulle kunna inneha kyrkliga tjänster, och genom att öppna upp för att någon form av välsignelsehandling för homosexuella par skulle kunna övervägas. Utgångspunkten i den utredningen, liksom i *En fråga om kärlek* 1988 och *Kyrkan och homosexualiteten* 1994, är att homosexuell samlevnad/partnerskap är något annat än äktenskapet.

Teologiska kommittén ger 2002 ut samtalsdokumentet *Homosexuella i kyrkan*. Då handlar det om ingående av partnerskap och om en ordning för välsignelse av registrerat partnerskap. Här finns som en självklarhet uttrycket att "Kyrkan gör åtskillnad mellan äktenskap och partnerskap".

Kyrkostyrelsen föreslår Kyrkomötet 2005 att Svenska kyrkan ska införa välsignelse av registrerat partnerskap, vilket också blir Kyrkomötets beslut. Beslutet vilar på förutsättningen att äktenskapet är förbehållet man och kvinna, men att partnerskapet ger homosexuella par en likvärdig samlevnadsform. Dåvarande ärkebiskop KG Hammar uttrycker saken så, att både homosexuell och heterosexuell kärlek återspeglar Guds kärlek, men att "kyrkan är inte betjänt av att använda ordet äktenskap, med dess tusentals år av språklig tyngd, om homosexuella relationer, även om man i samhället skulle välja att göra det. Relationerna kan vara likvärdiga även om de har olika namn" (*Kyrkostyrelsens skrivelse* 2005:9 s. 44.)

Ny äktenskapslagstiftning

I mars 2007 presenterades det statliga betänkandet *Äktenskap för par med samma kön – Vigsselfrågor* (SOU 2007:17). Kyrkostyrelsen hävdade i sitt remissyttrande över utredningen att ordet "äktenskap" endast bör användas för att benämna relationen mellan en kvinna och en man. Liknande synpunkter framfördes av övriga kyrkor och trossamfund. Kyrkostyrelsen vidhöll därmed det som Svenska kyrkan sagt allt sedan Holsten Fagerbergs utredning på 1970-talet: Gärna välsignelse av samkönade par, men kalla det inte äktenskap.

En första diskussion "om de åtgärder som Svenska kyrkan behöver företa när beslut i frågan [om äktenskapslagstiftning och vigselrätt] är fattat" fördes i Kyrkostyrelsens arbetsutskott den 21 november 2008. Kyrkostyrelsen fortsatte diskussionen i december 2008 och tog dels beslut om hur ett remissdokument skulle utformas, dels om man ville samråda med biskoparna eller inte.

Besluten redovisas i Kyrkostyrelsens protokoll:

Föreslogs att ett remissdokument skulle utarbetas med en beskrivning av sakläget, tänkbara ordningar och en redovisning av följdverkningar i kyrkoordningen.

Förslag framställdes om ett extra sammanträde med Kyrkostyrelsen för beslut om remissens utformning, dels att förslaget tillställs Kyrkostyrelsens ledamöter och samtliga ersättare inför beslutet i arbetsutskottet. Alternativen ställdes mot varandra varvid rösträkning begärdes. Vid rösträkning röstade 10 ledamöter för beslut i arbetsutskottet och 5 ledamöter för beslut i Kyrkostyrelsen.

Kyrkostyrelsen beslöt

att uppdra till generalsekreteraren att utarbeta förslag till remissdokument utifrån Kyrkostyrelsens samtal.

att efter beslut i arbetsutskottet om utformningen sända dokumentet på remiss.

Mot detta beslut reserverade sig Nils Gårder, Lennart Sacredéus och Staffan Holmgren.

Förslag ställdes dels om ett samråd mellan Kyrkostyrelsen och Biskopsmötet inför arbetet med en eventuell skrivelse till Kyrkomötet, dels att ett samråd inte skulle ske. Rösträkning begärdes varvid 8 ledamöter röstade för ett samråd, 6 ledamöter röstade mot ett samråd och en ledamot avstod från att rösta.

Kyrkostyrelsen beslöt

att uppdra till generalsekreteraren att inbjuda Biskopsmötet till ett samråd med Kyrkostyrelsen helst under januari månad.

Mot detta beslut reserverade sig Gunnar Prytz. (Kyrkostyrelsen 2008-12-10 §150.)

Kyrkostyrelsens arbetsutskott väljer väg

Ärkebiskopen Anders Wejryd intervjuades i Ekots lördagsintervju den 10 januari 2009. Reportern uppehåller sig länge kring frågan varför det förslag till vigselordning, som arbetsutskottet planerade att ta ställning till redan inkommande måndag, inte nämner ordet äktenskap.

Vid sitt telefonsammanträde måndagen den 12 januari 2009 beslutade sedan Kyrkostyrelsens arbetsutskott att ändra i det förslag till ny vigselordning som skickats ut till ledamöterna. Begreppet äktenskap förs in i vigselgudstjänsten. Det utskickade förslaget till en ny kyrkoordningstext som införde samkönade äktenskap, antogs. Samtidigt avstod arbetsutskottet från att göra remissen mer öppen genom att skicka med mer än ett förslag.

Arbetsutskottet, på Kyrkostyrelsens uppdrag, beslutar alltså att skicka ut ett förslag på remiss, som innebär att Svenska kyrkan ska införa ett könsneutralt äktenskapsbegrepp. För att detta ska bli möjligt föreslås förändringar i kyrkoordningen och i vigselgudstjänsten.

Beslutet innebär att Kyrkostyrelsens arbetsutskott tog ställning för att det är möjligt att införa en könsneutral äktenskapssyn i Svenska kyrkan. Telefonsammanträdet den 12 januari 2009 blir på så sätt en vändpunkt. Kyrkostyrelsens inriktning förändrades. Tidigare har Kyrkostyrelsen och dess föregångare konsekvent hävdat att ordet "äktenskap" endast bör användas för att

benämna relationen mellan en kvinna och en man. Nu blir könsneutrala äktenskap huvudlinjen.

Ln 2009:12y

Kyrkostyrelsens resonemang redovisas i remissdokumentet. Det måste bli möjligt för höstens Kyrkomöte att besluta att behålla vigselrätten och att viga samkönade:

Förslaget till ändringar i kyrkoordningen är utformat för den händelse att Kyrkomötet dels önskar behålla vigselrätten och fattar beslut om att ansöka om vigselstånd, dels beslutar att vigsel ska kunna ske av par med samma kön. (Kyrkostyrelsens remiss, missivskrivelse 2009 01 12.)

Samtidigt formuleras som en självklarhet att statens –beslut om äktenskapets former ska slå igenom också i Svenska kyrkan:

Formerna för äktenskapet förändras genom tiderna. Beslut om sådana förändringar tas i vårt samhälle av riksdag och regering. Sveriges riksdag har år 2009 beslutat att äktenskap även kan ingås av personer med samma kön. (Kyrkostyrelsens remiss, Överväganden om ändring av Kyrkoordningen 23 kap.)

Det innebär att Kyrkostyrelsen hävdar att det är staten som avgör vad ett äktenskap är, och att kyrkan inte ska ha en annan uppfattning än staten. Därmed överläts ett område till staten som genom tiderna och över samfundsgränserna inkluderats i katekeser och andra läroutläggningar och som formulerats som trosuttryck i gudstjänstordningar för vigsel.

Under remisstiden tar riksdagen 1 april 2009 beslut om att införa den nya könsneutrala äktenskapsbalken, utan att Svenska kyrkans eller övriga kyrkors synpunkter beaktats. Lagen trädde i kraft 1 maj 2009.

Kyrkostyrelsen föreslår vigselrätt och könsneutralt äktenskapsbegrepp

Utifrån inkomna remissvar samt ett yttrande från Teologiska kommittén beslutar Kyrkostyrelsen 2009 06 12 att överlämnar skrivelsen "Vigsel och äktenskap" till Kyrkomötet. Där föreslår Kyrkostyrelsen att Kyrkomötet fattar tre beslut:

1. Att Kyrkomötet i fråga om kyrkoordningen antar Kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (könsneutral äktenskapssyn mm).
2. Att Kyrkomötet beslutar att anvisningarna för vigselgudstjänst ska utgöra ett tillägg till Den svenska kyrkohandboken (könsneutral vigselordning).
3. Att Kyrkomötet uppdrar åt Kyrkostyrelsen att hos Kammarkollegiet ansöka om vigselrätt för Svenska kyrkan.

Den teologiska bearbetningen

Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse till Kyrkomötet:

Att meningarna varit delade i de sakfrågor och underliggande teologiska ställningstaganden som remissen aktualiserar framgår i flera svar. I vissa fall ges utrymme för skilda meningar på en eller flera punkter i själva svaret, i andra fall framgår de av bifogade reservationer. Utförliga skriftliga reservationer och säryttranden finns bilagda svaren från nio remissinstanser. (Kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6.)

Formuleringen måste betraktas som försiktig. Det framgår av remissammanställningen att vägen fram till ett beslut om remissvar på de flesta håll har kantats av oenighet, voteringar, reservationer. Det är inte orimligt att anta att den splittrade bilden som remissvaren ger återspeglar en motsvarande djupgående splittring i hela Svenska kyrkan.

Hur denna splittring ska förstås och vad den kan betyda för Kyrkomötets beslut blir givna frågor. Svaren är inte självklara. Men Kyrkomötet får ingen hjälp av Kyrkostyrelsen att förhålla sig till den kyrkliga splittring som finns kring äktenskapssyn, vigselrätt och hur frågorna hanterats.

Splittringen genererar av naturliga skäl också en kritik mot att det teologiska samtalet inte syns till. Bristen på samtal, och tid för samtal, försvårar splittringen. Och bristen på reflektionsutrymme är uppenbart. Först fattar Kyrkostyrelsen ett beslut om remiss, sedan fattar Kyrkostyrelsen ett nytt beslut, där de tar ställning och föreslår Kyrkomötet ett beslut. Först i detta sena skede kommer de teologiska motiveringarna in, och då hämtade från Teologiska kommitténs formuleringar. Men de hinner inte bli föremål för samtal och prövning utanför Kyrkostyrelsens sammanträdesrum, utan de teologiska motiveringarna går direkt till Läronämnd och Kyrkomöte för granskning.

Det kan förstås så att den gemensamma teologiska prövningen i Svenska kyrkan av dessa frågor krymper samman till Kyrkostyrelsens sammanträdesrum och Kyrkomötesdebatten. Borde inte den teologiska reflektionen och samtalet bilda underlag för beslutsförslagen, istället för att komma in i efterhand?

Församlingarna lämnas utanför

I Svenska kyrkan är församlingen själva grundenheten. Kyrkoordningen säger:

Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling. Denna är den primära enheten inom kyrkan. (Kyrkoordningen. Andra avdelningen. Inledning.)

Det är därför i en evangelisk-luthersk kyrka besvärande, att Kyrkostyrelsen föreslår en förändring i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära på en punkt som väcker starka känslor och stort engagemang, utan att ge församlingarna möjlighet att vara med i processen. Trots att vi som kyrka hävdar att församlingarna är primära så lämnas de utanför.

Det kan få följder för receptionen av beslutet. Ett formellt beslut i en lärofråga brukar inte anses vara tillräckligt. Beslutet måste sedan också tas emot och accepteras i kyrkan som helhet. Denna receptionsprocess kan visserligen inte regleras formellt, men har genom historien visat sig vara en betydelsefull realitet. Vad det innebär att församlingarna inte inkluderats i beslutsfattandet kommer därför inte att visa sig förrän efter att beslutet är taget.

Den dubbla ansvarslinjen

I vår kyrka pekar vi med stolthet på samspelet mellan lekfolk och vinningstjänst i det som brukar kallas den dubbla ansvarslinjen för det gemensamma uppdraget. Den har rötter ända tillbaks till den tid då församlingar började bildas och sockenkyrkor började byggas, och den tillhör det som karaktäriserar Svenska kyrkan. Den dubbla ansvarslinjen innebär att viktiga beslut aldrig har tillåtits bli rena prästfrågor, men inte heller har de tillåtits bli rena lekfolksfrågor. I alla viktiga avgöranden har samverkan mellan de båda ansvarslinjerna setts som avgörande.

Kyrkoordningen sammanfattar den dubbla ansvarslinjen för det gemensamma uppdraget på följande sätt:

De förtroendevalda och andra som tillhör kyrkan har tillsammans med dem som innehar vinningstjänsten del i det gemensamma uppdraget att förkunna det kristna budskapet. Tillsammans har de också ansvar för det demokratiska beslutsfattandet och för besluten. (Kyrkoordningen. Andra avdelningen. Inledning.)

På församlingsnivå kommer den dubbla ansvarslinjen bland annat till uttryck genom kyrkoherdens särskilda ställning i det demokratiskt utsedda kyrkorådet.

I Kyrkomötet uttrycktes tidigare den dubbla ansvarslinjen genom att ledamöterna valdes i två grupper, lekfolk för sig och präster för sig. I det reformerade Kyrkomötet utan kategoriklyvning uttrycks den dubbla ansvarslinjen på andra sätt, bland annat genom Läronämnden, där biskoparna tillsammans med av Kyrkomötet valda ledamöter har särskilda uppgifter vid beslut i lärofrågor.

Ett annat uttryck för den dubbla ansvarslinjen är följande föreskrift i kyrkoordningen:

Kyrkostyrelsen skall begära in yttrande från Biskopsmötet vid beredningen av styrelsens beslut i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt. (Kyrkoordningen 12 kap 3a § 1 stycket.)

Denna uppgift anses så viktig att den återkommer i kyrkoordningens bestämmelse om Biskopsmötets uppgifter. Kyrkoordningen ger Biskopsmötet endast två uppgifter. Den ena är att samråda om stiftsledningen och ämbetsansvaret, den andra är just denna uppgift att på begäran av Kyrkostyrelsen yttra sig i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt. (Kyrkoordningen 13 kap. 2 §.)

Bestämmelsen ersätter inte vad som sägs om Läronämnden. Nämnden relaterar till Kyrkomötet, medan bestämmelsen i Kyrkoordningen 13 kap relaterar Biskopsmötet till Kyrkostyrelsen. Teologiska kommittén däremot är en arbetsgrupp som inte finns nämnd i kyrkoordningen. Den har därför inte något självständigt uppdrag.

Kyrkoordningen pekar här direkt ut att Biskopsmötet ska yttra sig innan Kyrkostyrelsen beslutar i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt. Sådana beslut har Kyrkostyrelsen i realiteten tagit under processen. Särskilt kan man här tänka på hur dialogen med de kyrkogemenskaper som vi ingår i bör hanteras under processen. Men man kan också tänka på serien av beslut om frågans teologiska bearbetning och förankring i vår egen kyrka.

Något yttrande har dock inte på något stadium begärts in från Biskopsmötet. Att begära in ett yttrande har en given innebörd i svensk förvaltningspraxis. Det innebär att den som ska yttra sig får tillfälle att överlägga och förbereda yttrandet och sedan lämna det skriftligt, eventuellt med en muntlig presentation.

Något sådant har inte skett. Kyrkostyrelsen har visserligen en gång i januari 2009 och en gång i maj 2009 suttit i samma rum som Biskopsmötet med vigsel och äktenskap som tema. Men det är inte samma sak som att ge Biskopsmötet som kollegium tillfälle att avge ett eget yttrande. Följaktligen beslutar Kyrkostyrelsen om förslag till beslut i lärofrågor utan att bestämmelsen i kyrkoordningens 12 kap 3a § beaktats.

Teologiska kommittén

Kyrkostyrelsen har lutat sig mot Teologiska kommittén när det gäller teologiska formuleringar. Teologiska kommitténs yttrande blir den enda teologiska bearbetningen av remissen och dess frågeställningar som ingår i Kyrkostyrelsens beslutsunderlag till Kyrkomötet. Det gör Kyrkomötets beslutsunderlag bristfälligt av flera skäl.

Teologiska kommitténs yttrande till Kyrkostyrelsen tillkom utan att ledamöterna samlades en enda gång för att tillsammans diskutera de textförslag som kyrkokansliet tagit fram. Ledamöternas enda möjlighet att medverka var genom att under en begränsad tid respondera via e-post.

Intrycket av stress och brist på eftertanke förstärks av att de olika versioner som Teologiska kommittén i rask takt presenterat under maj och juni 2009 skiljer sig kraftigt från varandra. Centrala avsnitt har över en natt försvunnit, tillkommit eller ändrats. Fortfarande skedde detta utan att kommittén någonsin möttes för att tillsammans ta ställning till sitt eget förslag. Vem som fattade beslutet om den slutliga texten förblir oklart.

Det pressade tidsschemat kan också förklara att Teologiska kommittén inte gör en analys av de teologiska argumenten för och emot förslagen som finns på åtskilliga ställen i remissmaterialet. Någon teologisk bearbetning av den trots allt begränsade remissen fanns det inte utrymme till. Remissyttrandenas teologiska skäl för och emot förslagen förblir i praktiken obearbetad.

En fråga i sammanhanget är också med vilket mandat Teologiska kommittén har yttrat sig. Frågan blir intressant inte minst med tanke på den betydelse Kyrkostyrelsen ger åt Teologiska kommitténs formuleringar. Teologiska kommittén är en arbetsgrupp som inte har ett självständigt uppdrag, utan som får sina uppdrag av Kyrkostyrelse eller Biskopsmöte.

Kyrkostyrelsens protokoll har här ett bidrag att ge:

Teologiska kommittén har i uppdrag att arbeta med samlevnadsfrågorna sedan slutet av 90-talet. Under denna tid hade kommittén genomfört olika aktiviteter och tagit fram flera publikationer. Hit hör samtalsdokumentet Homosexuella i kyrkan, rapporten från hearingen om Kärlek, samlevnad och äktenskap samt två antologier om samlevnadsfrågor.

Teologiska kommittén hade i januari vänt sig till Biskopsmötet för att rådgöra om hur kommitténs uppdrag kring samlevnadsfrågorna skulle kunna avslutas. Biskoparna hade menat att Teologiska kommitténs uppdrag för deras del kunde anses fullgjort genom att redovisat material om samlevnadsfrågor tagits fram och publicerats.

Kyrkostyrelsen beslöt i enlighet med arbetsutskottets förslag att liksom Biskopsmötet anse att Teologiska kommitténs arbete med samlevnadsfrågorna är avslutat i och med de böcker och andra skrifter som planerats i ärendet är publicerade. (Kyrkostyrelsen 2009 -04-22--23 § 37.)

Biskopsmöte och Kyrkostyrelse var alltså överens om att Teologiska kommittén hade gjort sitt i dessa frågor. Likafullt tar Teologiska kommittén fram en ny PM om samlevnadsfrågor, som Kyrkostyrelsens infogar i sin skrivelse till Kyrkomötet.

På vems uppdrag har Teologiska kommittén fortsatt sitt arbete med samlevnadsfrågor, när både Kyrkostyrelse och Biskopsmöte har avslutat det?

Teologiska kommittén redovisar att man har haft i uppdrag att arbeta med samlevnadsfrågorna sedan slutet av 1990-talet. Så hävdar Teologiska kommittén att kommittén fortsatt sitt arbete efter önskemål från Kyrkostyrelsen:

Efter önskemål från Kyrkostyrelsen redovisar Teologiska kommittén i denna skrivelse en teologisk bedömning av hur Svenska kyrkan bör förhålla sig till att äktenskapet enligt den nya

äktenskapslagstiftningen kommer att öppnas för par av samma kön.
(Kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6, bilaga 3.)

Ln 2009:12y

Mot bakgrund av vad som går att utläsa ur protokollen reser detta påstående frågor. Det går att utläsa att kommitténs uppdrag med dessa frågor avslutats. Eftersom kommittén inte har den självständiga ställningen att den kan ge sig själv uppdrag så blir frågan om ett nytt uppdrag getts. Det finns inget sådant beslut antecknat i Kyrkostyrelsens eller arbetsutskottets protokoll, från det att frågan först började diskuteras i slutet av 2008 och fram till beslutet om skrivelsen till kyrkomötet. Något uppdrag från Biskopsmötet finns inte heller. Frågan på vems uppdrag Teologiska kommittén arbetat förblir obesvarad.

Biskopars debattdeltagande

Ett inlägg i Dagens Nyheter den 6 februari 2009 från nio biskopar om att avstå vigselrätten orsakar debatt. Olle Burell (S) och Karin Perers (C) ger sin syn i ett inlägg i Svenska Dagbladet den 15 februari 2009. De säger bland annat:

Som gruppordförande för Socialdemokraterna respektive Centerpartiet i Kyrkomötet kan vi inte stillatigande åse hur biskoparna skadar förtroendet för Svenska kyrkan.

För det första är den fråga som de nio biskoparna utnyttjar sin auktoritet som höga ämbetsbärare för att påverka en sak för staten, inte för kyrkan. I Sveriges riksdag är dessutom Kristdemokraterna det enda parti som motsätter sig den historiska jämlikhetsreform som övriga, drygt 90 procent, av de folkvalda ställer sig bakom.

När riksdagens valmanskår till över 70 procent är synonym med Svenska kyrkans medlemskår, kan biskoparna rimligtvis inte påstå att de gör sig till tolk för en majoritet av vårt lands kyrkotillhöriga. (SvD Brännpunkt 2009 02 15.)

Det finns i Burells och Perers artikel ingen antydning om att det fortfarande skulle vara öppet vilket beslutet slutligen blir. Detta strider mot Kyrkostyrelsens försäkran i remissen till stiftens, alltså att styrelsen inte hade bundit sig för ett visst beslut. Citatet ovan antyder att Olle Burell och Karin Perers menar att majoriteten har rätt även i lärofrågor. Varken Kyrkostyrelse eller Kyrkomöte har vid denna tidpunkt fattat något beslut. Men för artikelförfattarna räcker det med majoritet i riksdagen för att en ny äktenskapssyn i kyrkan ska vara ett politiskt faktum.

Det finns inte heller någon antydning om att den dubbla ansvarslinjen spelar någon roll för Burell och Perers. Den dubbla ansvarslinjen förutsätter att vinningstjänsten tar sitt ansvar självständigt, utifrån de vagningslöften som alla diakoner, präster och biskopar avlagt. Det är en medveten poäng att detta ämbetsansvar inte står under omröstning. När nio biskopar tar till orda i debatten så menar Burell och Perers att de inte kan göra sig till tolk för en majoritet av vårt lands kyrkotillhöriga. Det har biskoparna emellertid inte hävdat att de kan, och det är inte heller deras uppgift. De ger istället sitt bidrag utifrån sitt ämbetsansvar.

Burell och Perers är konsekventa i sitt majoritetsresonemang. Det finns en majoritet i riksdagen. Den kommer deras nomineringsgrupper att följa. Saken är politiskt avgjord. Därför kan de avsluta sin artikel med följande löfte:

Vid höstens Kyrkomöte kommer våra två nomineringsgrupper, som förenas i arbetet för en öppen och demokratisk folkkyrka, att värna Svenska kyrkans vigselrätt. (SvD Brännpunkt 2009 02 15.)

Ekumeniska aspekter

Svenska kyrkan tog ett viktigt steg 2005 genom att besluta om Välsignelse av registrerat partnerskap. Det är ingen tvekan om att Svenska kyrkan under alla omständigheter kommer att stå fast vid att samkönade par självklart ska tas emot och välsignas. Om detta handlar inte diskussionen. Frågan är istället på vilket sätt detta bäst ska ske, och hur beslut i den frågan ska fattas.

I stort sett har ingen kyrka infört en könsneutral äktenskapssyn. Det finns som alltid något undantag. Några få församlingar har ordningar för samkönade vigslar. Det rör sig då om små friförsamlingar, samfund som även i andra avseenden intar extrema positioner eller, fallet United Church of Canada, en kyrka som överläter åt den enskilda församlingen att besluta om gudstjänstlivet, utan att detta förstås som läromässiga beslut.

Norge, Spanien, Nederländerna, Sydafrika, Kanada, Belgien samt vissa delstater i USA har infört könsneutrala äktenskapslagar. Inte ens i dessa stater finns det alltså, med ovanstående undantag, kyrkor som fattat ett läromässigt beslut om att införa en könsneutral äktenskapssyn, vilket är innebörden i Kyrkostyrelsens förslag. I de nordiska folkkyrkorna finns inte frågan om könsneutral äktenskapssyn under beredning, inte ens i Norge trots att man där fått en könsneutral äktenskapslag. Våra systerkyrkor i de olika länderna har alltså inte bedömt det som nödvändigt att i hast fatta beslut om förändring bara för att staten ändrat lagstiftningen. Inte heller i Sverige finns det någon annan etablerad kyrka än Svenska kyrkan som förbereder sig på att införa könsneutrala äktenskap.

Ekumeniska förpliktelser

Svenska kyrkan har genom överenskommelser förpliktat sig till flera kyrkogemenskap. I vårt eget land handlar det om Metodistkyrkan och Svenska Missionskyrkan. I avtalet med Svenska Missionskyrkan sägs att "Vi vill ... fördjupa gemenskapen mellan våra kyrkor i samråd om tro och liv." Också i överenskommelsen med Metodistkyrkan finns uttryck för att överläggningar ska ske inför viktiga förändringar.

Lutherska Världsförbundet är på väg mot att se sig själv mer som en gemenskap av kyrkor än som ett förbund. Vid Lutherska Världsförbundets möte mars 2007 i Lund behandlades bland annat ett samtalsdokument om äktenskap, familj och människans sexualitet. Syftet var att främja dialogen mellan lutherska kyrkor i dessa frågor, och att verkliga samtal och konsultationer skulle fortsätta fram till 2012. (Proposed Guidelines and Processes for Respectful Dialogue on Marriage, Family and Human Sexuality. LWF Council meeting, Lund 2007-03-24.)

Borgågemenskapen mellan lutherska och anglikanska kyrkor, i Norden, Baltikum och på Brittiska öarna, innebär en förpliktelse för medlemskyrkorna att "åstadkomma lämpliga former för kollegialt och konciliärt samråd vad gäller avgörande frågor om tro och kyrkoordning, liv och tjänst" och att "uppmuntra till rådslag mellan representanter för våra kyrkor".

Avtalet med Evangeliska Kyrkan i Tyskland talar om gemensamma möten och konsultationer.

Det ekumeniska dokumentet Charta Oecumenica har tagits fram i samarbete mellan den ekumeniska Konferensen för europeiska kyrkor, där Svenska kyrkan ingår, och Europeiska katolska biskopskonferensernas råd. Dokumentet undertecknades i Strasbourg 2001. Charta Oecumenica beskriver "en gemensam förpliktelse till dialog och samarbete". Undertecknarna förbinder sig "att vid kontroverser söka samtal med varandra och dryfta frågorna gemensamt i

evangeliets ljus. Detta gäller särskilt när splittring hotar på grund av frågor som rör tron och etiken."

Ln 2009:12y

De ekumeniska överenskommelser som beskrivits ovan uttrycker alla på olika sätt att överläggningar skall ske inför viktiga förändringar och beslut. Ingenstans föreskrivs att dessa konsultationer skall vara bindande. Det finns inte heller några formkrav på hur dialogen ska ske. Dock har Svenska kyrkan förpliktat sig till samråd och dialog med andra kyrkor genom sina ekumeniska överenskommelser. Hur har Svenska kyrkan levt upp till sina överenskommelser?

I Kyrkostyrelsens protokoll våren 2009 redovisas att information getts till olika kyrkor och gemenskaper vid olika tillfällen, också till kyrkor utanför våra kyrkogemenskaper. Vad som däremot aldrig redovisas är om Svenska kyrkan frågat efter eller fått respons på informationen.

I Svenska kyrkans officiella brev till Borgågemenskapen finns en liknande betoning på envägskommunikationen från Svenska kyrkan till andra kyrkor, och en liknande frånvaro av öppenhet för en kommunikation i båda riktningarna. Brevet avslutas på följande sätt:

All our churches are self-governed. We cannot force decisions upon each other. However it is to me of utmost importance to keep you informed of what is going on and we are of course ready to inform you more if so wanted. (Brev till Borgågemenskapen mars 2009.)

Kyrkostyrelsen har samma betoning av envägskommunikationen när den beskriver hur den uppfattat att vi uppfyllt förpliktelseerna mot de kyrkogemenskaper vi ingår i:

Information om Svenska kyrkans arbete med att förhålla sig till den nya könsneutrala äktenskapslagstiftningen har i olika sammanhang framförts till andra kyrkor. Ärkebiskopen har skrivit ett brev till Borgå-kyrkorna där detta arbete beskrivs. Ärkebiskopen har också träffat den påvliga nuntien i Norden för att redovisa Svenska kyrkans hållning. Vidare har information framförts för de nordiska ärkebiskoparna i samband med en överläggning på Island. Svenska kyrkans process har även redovisats för styrelsen för Sveriges Kristna Råd. En samling planeras inom ramen för SKR för att diskutera frågor kring vigsel och äktenskap med medlemskyrkorna. Dessutom har kontakt tagits med Church of Englands Council for Christian Unity. När Kyrkostyrelsens skrivelse om vigselfrågor blir färdig är avsikten att den kommer att översättas till engelska och tillsammans med ett foljbrev skickas till Svenska kyrkans partnerkyrkor i olika delar av världen. En konsultation kring teologiska aspekter på sexualitet och samlevnad med en redovisning av vad som har gjorts på detta område inom olika kyrkor är planerad att hållas inom Borgågemenskapen 2010. (Kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 s. 8.)

De ekumeniska överenskommelserna förpliktar. Förpliktelse är ett starkt ord. Men det åtföljs inte i någon av överenskommelserna av några tvingande bestämmelser eller hot om sanktioner. Kanske är det inte så bindande för vårt agerande ändå, dessa förpliktelser.

Liknande resonemang har förts och förs på ett annat område, nämligen här hemma i förhållande till kyrkoordningen. Kyrkoordningen kan sägas vara förpliktande för Svenska kyrkans alla delar. Ändå saknas i stort sett sanktionsmöjligheter. I de allra flesta fall följs ändå det som föreskrivs i

kyrkoordningen. Det finns en förpliktelse som fungerar. Men om viljan saknas därtill, så har det visat sig vara svårt att upprätta det man gemensamt kommit överens om.

Följden har blivit att det på Kyrkomötet återkommande förs diskussioner om (bristen på) kyrkoordningslojalitet. I ekumeniska sammanhang kan vi se fram mot liknande diskussioner. Ingen kan tvinga Svenska kyrkan till samtal och dialog, men förpliktelsen finns där, synlig för alla.

Ett första exempel på en ekumenisk reaktion på bristen på dialog kom i ett brev från Engelska kyrkan. I omsorg om Borgågemenskapen skriver de att Svenska kyrkans sätt att gå sin egen väg när det gäller att sanktionera samkönade äktenskap kan försvaga gemenskapen, och att det i så fall får konkreta följder för förbindelserna mellan våra båda kyrkor. (Brev från the Church of England, Archbishops' Council 26 juni 2009.)

Utan att formellt bryta mot några bestämmelser kan Svenska kyrkan ändå mista ekumenisk trovärdighet. Kyrkostyrelsens förslag innebär att vi förändrar vår lära på en punkt där vi var överens med de andra kyrkorna vid den tidpunkt när respektive överenskommelse ingicks. I och med att vi ändrar uppfattning på en punkt som av många kyrkor upplevs som väsentlig, så har vi ensidigt förändrat förutsättningarna för överenskommelserna.

En särskild komplikation i sammanhanget blir att äktenskapet är en fråga där ekumenisk samsyn får praktiska konsekvenser för enskilda människor, eftersom giftermål över samfundsgränserna är så vanliga. Det är inte självklart att en juridiskt giltig vigsel alltid räcker för att äktenskapet också i kyrkligt avseende ska räknas som äktenskap. Om Svenska kyrkans äktenskapssyn inte längre skulle erkännas av andra kristna kyrkor något som vi inte råder över själva så kan enskilda människor komma i kläm mellan kyrkornas olika syn på äktenskapet.

Vi vet inte hur andra kyrkor skulle ställa sig om Svenska kyrkan som första kyrka i världen införde könsneutrala äktenskap för alla som gifter sig i kyrkan. För de enskilda människornas skull vore det kanske klokt att undersöka den saken före ett beslut i frågan.

Staten, vigselrätten och läran

Vigselrätten och dess vara eller inte vara har inte samma läromässiga kopplingar som vigselgudstjänsten och äktenskapssynen. Men tyngdpunkten i Kyrkostyrelsens skrivelse ligger där, på vigselrätten. Omsorgen om vigselrätten formar till exempel Kyrkostyrelsens sammanfattning av sitt förslag till Kyrkomötet:

Kyrkostyrelsens förslag: Mot bakgrund av vad som ovan har redovisats beträffande Kyrkomötets ställningstaganden i frågan om Svenska kyrkans vigselrätt samt med stöd av remissutfallet föreslår Kyrkostyrelsen att Svenska kyrkan utnyttjar den möjlighet som erbjudits i lagstiftningen att även fortsättningsvis förrätta vigsel. Kyrkostyrelsen bör få i uppdrag att hos Kammarkollegiet ansöka om vigselrätt för Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan bör även viga par av samma kön. Inledningstexten till kap. 23 i kyrkoordningen bör ändras i konsekvens med detta. (Kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 s. 22.)

Först kommer vigselrätten, sedan vigsel för samkönade par och slutligen ändringar i kyrkoordningen för att möjliggöra detta.

Den vigselordning som Kyrkostyrelsen föreslår har förändrats på viktiga punkter under processen. (Till exempel av arbetsutskottet 2009 01 12 och av Kyrkostyrelsen 2009 06 12). Förslaget landade till sist i en enhetligt könsneutral ordning för alla brudpar, oavsett kön. Förändringen blir för den stora majoriteten särskönade brudpar inte oväsentlig. I vigselgudstjänsten identifieras idag brudparet som man och kvinna vid arton tillfällen. Enligt förslaget ska de inte alls identifieras som man och kvinna längre, utan som två individer vars kön inte ska benämnas. Detta är konsekvent utifrån en helt könsneutral lösning.

Prioritering av vigselrätten kan vara en förklaring till Kyrkostyrelsens beslut om att frågorna kring äktenskap och vigsel skulle beredas på det sätt som nu har skett.

Äktenskapslagstiftningen har från allra första början varit både kyrkolag och borgerlig lag. 1734 infördes en gemensam giftermålsbalk i svensk lag. Svenska kyrkan har som en självklar sak varit med om att lagstifta både om giftermålsbalken och om dess efterföljare. På 1700-talet skedde den för kyrkan och staten gemensamma äktenskapslagstiftning genom ståndsriksdagen; efter 1863 genom kyrkomötet och riksdagen.

Första maj 2009 trädde för första gången en äktenskapsbalk i kraft utan att kyrkan hade varit med som lagstiftare. Äktenskapsrätten sekulariserades därmed i bokstavlig mening.

När staten nu ensam stiftar lag om äktenskapet är det möjligt att hävda att också äktenskapet som rättslig institution sekulariserats. Det hade därför varit betydelsefullt med en analys av denna principiellt viktiga förändring.

Det närmaste Kyrkostyrelsen kommer en sådan analys är konstaterandet, att beslut om förändringar av äktenskapet i vårt samhälle tas av riksdag och regering. (Överväganden om ändring av Kyrkoordningen 23 kap.)

Det faktum att kyrkan inte längre deltar i lagstiftandet berörs inte. Istället framstår det som problemfritt att statens lagstiftning får definiera kyrkans uppfattning inom ett område som "alltid och överallt" ingått i kyrkans lära. Förhållningssättet återspeglas i Kyrkostyrelsens remiss, i Teologiska kommitténs yttrande och i Kyrkostyrelsens skrivelse till Kyrkomötet.

Den ena sidan av detta förhållningssätt blir att Svenska kyrkan bör erkänna den rättsliga verkan av äktenskap som ingås enligt svensk lag. Mycket få torde se detta som ett problem idag. Men den andra sidan är att statens äktenskapssyn blir normerande för kyrkan.

Men ska statens beslut avgöra innehållet i något som hör till Svenska kyrkans tro, bekännelse, lära och ordning? Eller annorlunda uttryckt: Ska beslut på den politiska arenan styra kyrkans eget ställningstagande i teologiska lärofrågor? Den sidan av saken är inte lika självklar.

Skulle Kyrkomötet fatta beslut enligt Kyrkostyrelsens förslag så kan ett prejudikat skapas. Om Svenska kyrkan en gång låtit statens beslut avgöra innehållet i en lärofråga, så kan kyrkan göra det igen, i helt andra lärofrågor. En dörr öppnas som kan bli svår att stänga igen.

Sven Thidevall

Carl Axel Aurelius

Curt Forsbring

Esbjörn Hagberg

Hans-Erik Nordin

Hans Stiglund

Reservation 4

Frågan nu gäller inte om Svenska kyrkan ska ta emot och välsigna samkönade par eller inte. Ställningstagandet i den frågan redan är gjort. Frågan är inte heller om det finns skäl för ett förändrat äktenskapsbegrepp. Det finns sådana skäl, liksom det finns skäl emot. Frågan är istället om argumenten har kunnat prövas och vägas mot varandra, i vår kyrka och tillsammans med våra systerkyrkor, i en rimlig lärobildningsprocess. Med andra ord: Kan Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära förändras utifrån det underlag som Kyrkostyrelsen presenterar för Kyrkomötet? Först om den frågan kan besvaras jakande är det möjligt att gå vidare till enskilda innehållsfrågor.

En lärobildningsprocess innehåller i sig läroaspekter. För att Svenska kyrkan ska ändra sin uppfattning i en lärofråga är det inte nog om en prövning rent formellt sett är korrekt. Det fordras också att beslutet har tillkommit på ett sätt som står i samklang med tron, bekännelsen och läran. Det bör till exempel innebära en bred förankring och öppen prövning av frågorna, under bön och i dialog med Skriften, bekännelsen, det samhälle som vi är en del av och högst konkreta, nu levande människor med olika erfarenheter och åsikter.

Jag finner att bristerna i behandlingen av de frågor som aktualiseras i Kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2009:6 Vigsel och äktenskap är så många och så allvarliga att skrivelsens förslag av läromässiga skäl måste avstyrkas. Lärobildningen i Svenska kyrkan ska inte gå till på detta sätt. Eftersom jag av läromässiga skäl avstyrker skrivelsen har det inte varit aktuellt att för mig att ta ställning till samtliga enskilda förslag i skrivelsen.

Karin Johannesson